

Charta základných práv Európskej únie v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky

Ladislav OROSZ – Alena ANGELOVIČOVÁ

Úvodné poznámky

Z názvu nášho príspevku sa dá usúdiť, že jeho kľúčovým zámerom je inventarizovať uplatňovanie Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) v doterajšej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Ak niektorí z účastníkov tejto konferencie (v zásade legitímne) očakávajú, že predmetom nášho príspevku bude aj kritické zhodnotenie príslušnej časti judikatúry ústavného súdu, tak považujeme za potrebné už v jeho úvodnej časti zdôrazniť, že tomu tak nie je. Vzhľadom na naše súčasne profesionálne zaradenie, z ktorého vyplýva aj nie celkom zanedbateľná miera zodpovednosti za súčasný stav judikatúry ústavného súdu týkajúcej sa aplikácie Charty, by totiž nemusel pokus o jej kritické zhodnotenie vyznieť celkom dôveryhodne a to bez ohľadu nato, či by bol založený na jej apologetike, alebo naopak jej kritike. Na druhej strane je nepochybné, že aj v analytickom popise doterajšej judikatúry ústavného súdu k Charte, jej systemizácii a základnej charakteristike (tieto tvoria jadro nášho príspevku) musia byť minimálne implicitne prítomné aj prvky kritickej sebareflexie, t.j. kritické hodnotenie doterajšej judikatúry ústavného súdu k Charte môže tvoriť vedľajší produkt nášho príspevku.

Vzhľadom na okruh účastníkov tejto konferencie by sme považovali za neúčtívé zaoberať sa podrobnejšie v našom príspevku miestom a postavením Charty v štruktúre prameňov práva Európskej únie. Rovnako tak nepovažujeme za potrebné obsiahlo argumentovať o právnej záväznosti Charty a jej aplikovateľnosti vnútroštátnymi orgánmi. Vo vzťahu k jej aplikovateľnosti v rozhodovacej činnosti ústavného súdu síce

na jednej strane nemožno opomínať, že Charta sama osebe nemá medzinárodnoprávny základ TU, ale vzhľadom na jej obsah a najmä skutočnosť, že sa považuje za súčasť primárneho práva Európskej únie nemožno zrejme aj vzhľadom na záväzky Slovenskej republiky vyvoditeľné s čl. 1 ods. 1 ústavy (okrem iného záväzok eurokonformného výkladu ústavy a ústavných zákonov) dospieť k inému záveru, než tomu, že **Charta má charakter referenčného predpisu (kritéria) aplikovateľného tak v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, ako aj v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (ďalej aj „ústavná sťažnosť“)**, t.j. oprávnení navrhovatelia môžu v konaní o súlade právnych predpisov priamo namietat' nesúlady právnych predpisov nižšej právnej sily s Chartou a sťažovatelia môžu ústavnou sťažnosťou namietat' porušenie príslušných ustanovení Charty s rozhodnutím, opatrením, alebo iným zásahom orgánu verejnej moci.¹

Prirodzene to platí len za podmienky, že Charta je v posudzovanej veci aplikovateľná, pričom nie je potrebné osobitne zdôrazňovať, že Charta nie je aplikovateľná v každom konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy alebo podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ale primárne vtedy, v konkrétnom prípade ide o výkon práva Únie, rešpektujúc pritom vysvetlivky k Charte² a zároveň tiež judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), ktorá zaväzuje rešpektovať základné práva vyplývajúce z Charty širšie, ako len vtedy, keď vykonávajú právo Únie. S prihliadnutím na judikatúru Súdneho dvora pôjde o situácie, keď vnútroštátny právny predpis alebo jeho časť preberá právo Únie bez ohľadu na rozsah voľného uváženia členského štátu pri implementácii (Wachauf doktrína), ak ustanovuje výnimku z práva Únie (ERT doktrína) alebo ak sa v konkrétnej situácii uplatní osobitná hmotnoprávna norma práva Únie,³ samozrejme za predpokladu dodržania čl. 51 ods. 2 Charty, podľa ktorého táto

¹ K tomu pozri aj DOBROVIČOVÁ, G. – JÁNOŠÍKOVÁ, M.: *Ústava Slovenskej republiky a primárne právo Európskej únie*. In.: OROSZ, L. – BREICHOVÁ LAPČÁKOVÁ, M. – MAJERČÁK, T. (ed.): *20 rokov Ústavy Slovenskej republiky – I. ústavné dni. Zväzok I.* Košice UPJŠ: 2012, s. 190 ISBN978-80-8152-000-6, s. 190.

² Preambula Charty. Vysvetlivky k Charte základných práv Európskej únie publikované spoločne s Chartou základných práv Európskej únie v Úradnom vestníku EÚ C 303 zo 14. decembra 2007.

³ MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M.: *Lisabonská zmluva (ústavný systém a súdna ochrana)*. Bratislava: IURA

Charta nerozširuje rozsah pôsobnosti práva Únie nad rámec právomocí Únie, ani nezakladá žiadnu novú právomoc ani úlohu pre Úniu, ani nemení právomoci a úlohy vymedzené v zmluvách.⁴

Predmetom diskusie sa môže stať otázka, či sa dá uvažovať o priamej aplikovateľnosti Charty aj v iných typoch konania pred ústavným súdom. Domnievame sa (zatiaľ bez hlbšej analýzy), že síce nie je namieste hovoriť o priamej aplikovateľnosti Charty, keďže v iných typoch konaní pred ústavným súdom nemožno z ústavy, či iného právneho predpisu vyvodiť, že by Charta v nich mohla plniť funkciu záväzného referenčného rámca. Na druhej strane v niektorých typoch konaní pred ústavným súdom môže byť podľa nášho názoru Charta aplikovateľná „podporne“ a to predovšetkým v kontexte s požiadavkou eurokonformného výkladu a aplikácie právnych noriem, ktorá je vyvoditeľná z čl. 1 ods. 2 ústavy a záväzkov, ktoré Slovenskej republike vznikli z členstva v Európskej únii. O „podpornej“ aplikovateľnosti Charty by sa v naznačenom kontexte dalo uvažovať najmä v konaní podľa čl. 125a ods. 1 ústavy (rozhodovanie o súlade dojednaných medzinárodných zmlúv, na ktoré je potrebný súhlas Národnej rady Slovenskej republiky, s ústavou a ústavnými zákonmi), v konaní podľa čl. 125b ods. 1 (rozhodovanie o tom, či predmet referenda, ktoré sa má vyhlásiť je v súlade s ústavou a ústavnými zákonmi), v konaní podľa čl. 128 ústavy (konanie o výklade ústavy a ústavných zákonov) a zrejme tiež v konaní podľa čl. 127a ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach orgánov územnej

EDITION, spol. s r. o., 2011. ISBN: 978-80-8078-416-4., s. 83 - 84

⁴ Rozhodovacia činnosť Súdneho dvora posledného obdobia jednoznačne preukazuje uplatnenie širšieho výkladu rozsahu pôsobnosti Charty a nachádza svoje uplatnenie v existencii konkrétnej okolnosti, na základe ktorej by bolo možné domnievať sa, že predmet sporu vo veci samej má súvislosť s právom Únie. K tomu pozri MAZÁK, J.: *Charta základných práv Európskej únie v doktríne Ústavného súdu Slovenskej republiky: prvé výsledky a mierne hodnotenie*. *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč.1, 2013, č. 1, s. 11. Dostupné na internete: http://sic.pravo.upjs.sk/cislo1_2013_1.html. (pozri tiež rozhodnutia ECLI:EU:C:2010:680, Asparuhov Estov a i., C – 339/10, Krasimir Asparuhov Estov and Others v Ministerski savet na Republika Bulgaria. Uznesenie z 12. Novembra 2010, body 12,13,14. Vec C-457/09, Claude Chartry proti Belgickému kráľovstvu, ECLI:EU:C:2011:101, predovšetkým bod 25)

samosprávy proti neústavnému alebo nezákonnému rozhodnutiu alebo inému neústavnému alebo nezákonnému zásahu do vecí územnej samosprávy).

Ešte pred samotnou inventarizáciou judikatúry ústavného súdu k Charte sa v rámci úvodných poznámok žiada (aj vzhľadom na právnu reguláciu konania pred ústavným súdom) uviesť, že z procedurálneho hľadiska sa javí ako optimálny taký postup ústavného súdu, keď

- v prvom kroku v rámci predbežného prerokovania návrhu vysloví svoj právny názor na aplikovateľnosť Charty, ktorý sa premietne do výroku (ak dospeje k záveru, že Charta je aplikovateľná, prijme návrh v tejto časti na ďalšie konanie, v opačnom prípade návrh v časti týkajúcej sa Charty odmietne).⁵ v konkrétne posudzovanej veci a to už v štádiu predbežného prerokovania návrhu,

- v konaní vo veci samej rozhodne, či napadnutý právny predpis je, resp. nie v súlade s označeným ustanovením Charty (v konaní o súlade právnych predpisov), resp. či napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom došlo, resp. nedošlo k porušeniu označeného ustanovenia Charty (v konaní o ústavnej sťažnosti).

Už na tomto mieste možno konštatovať, že naznačený metodologický postup nie je (žiaľ) pre doterajšiu rozhodovaciu činnosť ústavného súdu štandardný, čo v konečnom dôsledku vyvoláva zbytočné problémy. Na druhej strane možno stojí za to pripomenúť (snáď aj na obranu ústavného súdu), že (dôsledné) odôvodnenie aplikovateľnosti Charty na predmetnú vec absentuje v drvivej väčšine návrhov (sťažností), t.j. namietanie nesúladu napadnutého právneho predpisu, resp. namietanie porušenia napadnutého rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu s Chartou je skôr „intuitívne“ (a v zásade ako „prídavok“ nad ostatné časti návrhu – sťažnosti). Táto skutočnosť na jednej strane signalizuje, že Charta je stále veľkou neznámou pre podstatnú časť advokátskej obce (ale tiež oprávnených navrhovateľov v konaní

⁵ Je diskutabilné, či ho má odmietnuť pre nedostatok právomoci [(k tomuto záveru sa kloní prof. J. Mazák (pozri MAZÁK, J.: op. c. d., s. ...)], alebo z dôvodu *ratione materiae*, čo by malo vyústiť do rozhodnutia o odmietnutí

o súlade právnych predpisov) a na druhej strane nepochybne zvyšuje nároky na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu.

I. Charta základných práv EÚ v konaní podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

V konaniach o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy navrhovatelia ustanovenia Charty ako referenčné kritérium pre posúdenie súladnosti napadnutej právnej úpravy namietali celkovo trikrát⁶; išlo o konania vedené pod

- sp. zn. PL. ÚS 105/2011 vo veci ... (+ napísať ako skončilo)
- sp. zn. PL. ÚS 18/2011 - detto
- sp. zn. PL. ÚS 10/2014 - detto
-

I.1. Rozhodnutia neobsahujúce test aplikovateľnosti Charty

I.2. Rozhodnutia obsahujúce test aplikovateľnosti Charty

tejto metodológii prispôbiť ďalší postup, zvýrazniť, či aplikovateľnosť odôvodňovali navrhovatelia a či to urobil miesto nich ústavný súd a ako

V konaní o súlade právnych predpisov sp. zn. PL. ÚS 105/2011⁷ ústavný súd „podrobil“, aj keď bez bližšieho odôvodnenia aplikovateľnosti ustanovení Charty, príslušné ustanovenia⁸ zákona o prokuratúre, zákona o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry a zákona o slobode informácií, okrem iných s čl. 7 Charty (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) a s čl. 8 ods. 1 Charty (právo

príslušnej časti návrhu ako zjavne neopodstatneného (k tomuto záveru sa klonia autori tohto príspevku).

⁶ Príspevok neanalyzuje odlišné stanovisko sudcov M. Ľalíka a I. Macejkovej k nálezú ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. novembra 2011 zaoberajúce sa princípom zásady primeranosti trestu a humanity vyjadreným pokiaľ ide o trestný čin a trest v čl. 49 ods. 3 Charty, ani vyjadrenie Národnej rady Slovenskej republiky ako účastníka konania vo veci PL. ÚS 98/2011 obsahujúce odkaz na čl. 35 Charty, argumentáciu navrhovateľa odvolávajúcu sa na čl. 5 Charty v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 107/2011 a ani stručné odôvodnenie ústavného súdu obsiahnuté v jeho nálezú sp. zn. PL. ÚS 115/2011 z 12. decembra 2012 k základným právam zaručeným Chartou.

⁷ Nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 105/2011 zo 7. mája 2014.

⁸ Predmetom preskúmania ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 105/2011 boli ustanovenia zákona č. 153/2011 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov a zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom

na ochranu osobných údajov).⁹ Citované právne predpisy, resp. ich ustanovenia napadol prvý námestník Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“), ktorý za nesúladne považoval predovšetkým tie ustanovenia zákona o prokuratúre, ktorými sa zaviedlo povinné zverejňovanie rozhodnutí prokuratúry na internete a tie ustanovenia zákona o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry, ktoré obsahujú podrobnosti o výberovom konaní na funkciu prokurátora, a to v súvislosti s overovaním schopností a odborných znalostí, ako aj zdravotného stavu a psychickej vyrovnanosti uchádzačov o túto funkciu. Keďže ako z rozhodnutia ústavného súdu vyplýva prvý námestník generálnej prokuratúry „citoval“ v súvislosti s namietaným porušením ustanovení Charty niektoré ustanovenia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov¹⁰, možno sa domnievať, že súvis s právom Únie vyvodzoval práve z tohto sekundárneho právneho aktu, aj keď bez bližšieho odôvodnenia toho, ako spadá napadnutá právna úprava do pôsobnosti práva EÚ.

Obdobný návrh namietajúci nesúlad ustanovení zákona o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry s čl. 7 a 8 ods. 1 Charty predložil ústavnému súdu v rámci konania pôvodne vedeného pod sp. zn. PL. ÚS 108/2011 aj prezident Slovenskej republiky.¹¹ O obidvoch návrhoch rozhodol po ich spojení na spoločné konanie ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 105/2011¹², v ktorom k namietanej

prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁹ Podľa čl. 7 Charty každý má právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydlika a komunikácie.

Podľa čl. 8 Charty každý má právo na ochranu osobných údajov, ktoré sa ho týkajú. Tieto údaje musia byť riadne spracované na určené účely na základe súhlasu dotknutej osoby alebo na inom oprávnenom základe ustanovenom zákonom. Každý má právo na prístup k zhromaždeným údajom, ktoré sa ho týkajú, a právo na ich opravu. Dodržiavanie týchto pravidiel podlieha kontrole nezávislého orgánu.

¹⁰ Smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31-50).

¹¹ Navrhovateľ za nesúladne považoval tie ustanovenia zákona o prokurátoroch a právnych čakatel'och, ktorými sa zaviedla verejná výberová konania na funkciu prokurátora vrátane funkcie vedúceho prokurátora.

¹² Vychádzajúc z odôvodnenia nálezu sp. zn. PL. ÚS 105/2011 zo 7. mája 2014 ústavný súd založil svoje rozhodnutie o konformnosti napadnutých ustanovení zavádzajúcich do právneho poriadku inštitút sprístupňovania právoplatných rozhodnutí prokurátorov na názore, že napadnutá právna úprava má prispieť k transparentnejšiemu rozhodovaniu prokuratúry a jej účelom má byť posilnenie kontroly výkonu pôsobnosti prokuratúry zo strany verejnosti, pričom s prihliadnutím na konkrétne okolnosti umožňuje nezverejniť alebo nesprístupniť rozhodnutie z dôvodu ochrany práv alebo právom chránených záujmov dotknutých osôb, ako aj s

právnej úprave povinného zverejňovania právoplatných rozhodnutí prokuratúry dospel k záveru, že táto „nie je v rozpore s čl. 19 a čl. 50 ods. 2 ústavy ani s čl. 6 ods. 2 a čl. 8 dohovoru a čl. 17 medzinárodného paktu a vzhľadom na rovnaký rozsah a zmysel práv vyplývajúci z charty s rozsahom a zmyslom práv vyplývajúcich z dohovoru (čl. 52 ods. 3 charty) nie je v rozpore ani s čl. 7 a 8 charty.“

K obdobnému záveru o súladnosti s ustanoveniami čl. 7 a 8 Charty vychádzajúc z prezumpcie rovnakého rozsahu týchto práv s právami zaručenými v čl. 8 Dohovoru ústavný súd dospel aj v súvislosti s namietanou právnou úpravou zabezpečujúcou kontrolu procesu výberu prokurátorov verejnosťou.¹³ Ústavný súd teda konštatovanie o súladnosti napadnutej právnej úpravy s Chartou oprel o ustanovenie čl. 52 ods. 3 Charty¹⁴, judikatúru Súdneho dvora EÚ, podľa ktorej je potrebné zmyslu a rozsahu čl. 7 Charty, ktorý obsahuje právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života prisúdiť rovnaký zmysel a rozsah pôsobnosti, ako je zmysel a rozsah pôsobnosti článku 8 ods. 1 Dohovoru tak, ako bol vyložený v judikatúre ESLP¹⁵, ako aj o vysvetlivky k charte¹⁶, podľa ktorých právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručené čl. 8 dohovoru predstavuje spoločnú základňu práv vyplývajúcich z čl. 7 a 8 Charty. Záver ústavného súdu však nie úplne reflektuje aj poslednú vetu čl. 52 ods. 3 Charty, podľa ktorej samotná Únia môže úroveň ochrany tak, ako je ustanovená

ohľadom na verejný záujem týkajúci sa efektívneho uplatňovania právomoci orgánov činných v trestnom konaní vedúceho k náležitému objasneniu trestných činov a k zákonnému a spravodlivému potrestaniu ich páchatel'ov.

¹³ „Na základe uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že navrhovateľmi namietaná právna úprava obsiahnutá v § 7 ods. 3 až 8 zákona o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry nie je v rozpore s čl. 1. ods. 1 prvou vetou, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 1, čl. 19 a čl. 22 ods. 1 ústavy, čl. 8 dohovoru a čl. 17 medzinárodného paktu a vzhľadom na rovnaký rozsah ani s čl. 7 a 8 charty.“, citované z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 105/2011 zo 7. mája 2014.

¹⁴ Podľa čl. 52 ods. 3 Charty „V rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv.“

¹⁵Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. novembra 2011, Murat Dereci, Vishaka Heiml, Alban Kokollari, Izunna Emmanuel Maduike, Dragica Stevic/Bundesministerium für Inneres, C-256/11, ECLI:ECLI:EU:C:2011:734, bod 70.

¹⁶Vysvetlivky k Charte základných práv Európskej únie publikované spoločne s Chartou základných práv Európskej únie v Úradnom vestníku EÚ C 303 zo 14. decembra 2007. K tomu pozri vysvetlivky k článku 7 – Rešpektovanie súkromného a rodinného života a Vysvetlivky k článku 8 – Ochrana osobných údajov.

Dohovorom a ako vyplýva z judikatúry ESLP rozšíriť.¹⁷

Na rozdiel od predchádzajúcej rozhodovacej činnosti ústavného súdu v konaniach o súlade právnych predpisov sa tento po prvýkrát náležitým spôsobom vysporiadal s odôvodnením aplikovateľnosti ustanovení Charty až v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 10/2014 o návrhu na začatie konania vo veci súladu niektorých ustanovení zákona o elektronických komunikáciách, ustanovení Trestného poriadku a ustanovení zákona o Policajnom zbore Slovenskej republiky¹⁸, okrem iných s čl. 7, 8, 11 a 52 ods. 1 Charty, v rámci ktorého navrhovateľa spochybňovali predovšetkým súladnosť inštitútu plošného monitoringu a s týmto inštitútom spojenú povinnosť poskytovateľov elektronických komunikácií plošného a preventívneho uchovávanía dát. V uznesení o prijatí návrhu na ďalšie konanie a o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení zákona o elektronických komunikáciách sa ústavný súd k pôsobnosti ustanovení Charty vyjadril konštatovaním, že napadnuté ustanovenia citovaného zákona sú transpozíciou príslušnej úpravy patriacej do práva EÚ (konkrétne transpozíciou smernice o súkromí a elektronických komunikáciách a smernice o uchovávaní údajov vytvorených alebo spracovaných v súvislosti s poskytovaním verejných komunikačných sietí¹⁹) a preto je Charta v konaní o súlade napadnutých právnych predpisov plne aplikovateľná. Skutočnosť vyslovenia neplatnosti smernice o uchovávaní údajov vytvorených alebo spracovaných v súvislosti s poskytovaním verejných komunikačných sietí rozsudkom Súdneho dvora EÚ z 8. apríla 2014 v spojených veciach C-293/12 a C-594/12²⁰ bola podľa názoru ústavného súdu zároveň

¹⁷ Podľa čl. 52 ods. 3 Charty ak táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam garantovaným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, význam a rozsah týchto práv je rovnaký ako u práv ustanovených v uvedenom Dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby bola v práci Únie ustanovená širšia ochrana.

¹⁸ Predmetom preskúmania v konaní vedenom pred ústavným súdom pod sp. zn. PL. ÚS 10/2014 boli príslušné ustanovenia zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov, zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002, týkajúca sa spracovávanía osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií, Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37 – 47 a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/24/ES z 15. marca 2006 o uchovávaní údajov vytvorených alebo spracovaných v súvislosti s poskytovaním verejných komunikačných sietí a o zmene a doplnení smernice 2002/58/ES, Ú. v. EÚ L 105, s. 54-63.

²⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 8. apríla 2014. Digital Rights Ireland Ltd (C-293/12) proti Minister for

dostatočným dôvodom pozastavenia účinnosti napadnutej právnej úpravy. Aj napriek skutočnosti, že v meritórnom rozhodnutí bolo úlohou ústavného súdu vysporiadať sa aj s námietkami nesúladu s ustanoveniami Charty, ústavný súd sa pridržiaval svojho skoršieho právneho názoru uplatneného v náleze sp. zn. PL. ÚS 3/09 z 26. januára 2011²¹, v rámci ktorého pri preskúmaní súladu napadnutých ustanovení právneho predpisu s ustanoveniami primárneho práva EÚ uplatnil princíp účelnosti, podľa ktorého nie je s poukazom na čl. 125 ods. 3 Ústavy²² potrebné skúmať súlad napadnutých ustanovení právneho predpisu s namietanými ustanoveniami primárneho práva, ak ústavný súd dospeje k záveru o nesúlade týchto ustanovení s Ústavou, keďže už vyslovenie nesúladu s Ústavou vedie k „rovnakému výsledku“ a „rovnakým právnym účinkom“ prípadného vyslovenia nesúladu s právom EÚ. Uplatnením tohto „samo obmedzujúceho“ prístupu k výkonu svojej právomoci ústavný súd aj vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 10/2014 považoval za dostatočné vyslovenie nesúladu napadnutej právnej úpravy s príslušnými ustanoveniami Ústavy, Dohovoru a Listiny základných práv a slobôd a nezaujal svoj meritórny postoj k namietanému porušeniu ustanovení Charty, a to aj napriek tomu, že do všeobecných východísk a kritérií posudzovania zásahu do práva na súkromie zahrnul aj čl. 7 a 8 Charty a týmto ustanoveniam zodpovedajúcu judikatúru Súdneho dvora.²³ Ako pozitívnu je však potrebné vnímať skutočnosť, že zotrvaním na citovanom právnom názore sa ústavný súd v meritórnom rozhodnutí nezbavil možnosti vyjadrenia sa k zaradeniu Charty v rámci ústavného poriadku Slovenskej republiky, ktorej priznal aj napriek atypickému spôsobu jej uzavretia rovnaké postavenie, aké majú medzinárodné zmluvy o ľudských

Communications, Marine and Natural Resources a iní a Kärntner Landesregierung (C-594/12) a iní. Spojené veci C-293/12 a C-594/12. ECLI: ECLI:EU:C:2014:238.

²¹Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 3/09 z 26. januára 2011, v ktorom sa ústavný súd po prvýkrát vyslovil k namietanému nesúladu príslušných ustanovení právneho predpisu (zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pozn.) s právom EÚ, konkrétne Zmluvy o fungovaní EÚ.

²²Podľa citovaného ustanovenia má vyslovenie nesúladu namietaných ustanovení právneho predpisu s Ústavou za následok stratu ich účinnosti a po marnom uplynutí šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu aj stratu ich platnosti.

²³Nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/2014 z 29. apríla 2015.

právach a základných slobodách podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy.²⁴ Presentovaním svojho názoru o zaradení Zmluvy o fungovaní EÚ do subkategórie medzinárodných zmlúv podľa čl. 7 ods. 5 ústavy sa ústavný súd v prejednávanej veci zároveň odklonil od skôr prezentovaného názoru, v súlade s ktorým je túto súčasť primárneho práva potrebné považovať za právne záväzný akt Únie a teda jej prednosť pred zákonmi odvádzať od čl. 7 ods. 2 Ústavy.²⁵ Táto názorová nejednotnosť však v konečnom dôsledku nemá vplyv na skutočnosť, že Zmluva o fungovaní EÚ, rovnako ako aj Charta spĺňajú kritériá referenčného rámca ustanovené v čl. 125 ods. 1 ústavy.²⁶

Domnievame sa ale, že jedným z dôsledkov samoobmedzujúceho prístupu k výkonu právomoci Ústavného súdu v konaniach podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy je obmedzenie spolupráce tohto súdneho orgánu ochrany ústavnosti so Súdnyim dvorom prostredníctvom inštitútu tzv. prejudiciálnej otázky na prípad, v ktorom sa navrhovatelia obmedzia na namietanie nesúlady napadnutej právnej úpravy s ustanoveniami Charty, či na prípad, v ktorom ústavný súd dospeje k záveru o súladnosti napadnutej právnej úpravy s Ústavou, ak navrhovatelia budú namietat' aj nesúlad s ustanoveniami Charty. Druhý z citovaných prípadov si dokonca, aj keď momentálne len čisto teoreticky, bude vyžadovať pri možnom strete ústavného práva a práva Únie aj zaujatie postoja k zásade prednosti práva EÚ, ktorá sa plne uplatňuje aj v konaní o súlade právnych predpisov.²⁷

IV. Charta základných práv EÚ v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

²⁴*Ibid*, bod 73. K tomu pozri bližšie aj Jánošíková, M. Desiat rokov práva Európskej únie v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky. In *10 ROKOV V EÚ: VZŤAHY, OTÁZKY, PROBLÉMY. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 29. – 30. mája 2014 na pôde Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach* [online] Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2014, [cit. 2015-04-12]. Dostupný na internete [http://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_41.pdf]. ISBN 978-80-8152-208-6, s. 63 a Dobrovičová, G. – Jánošíková, M. Ústava Slovenskej republiky a primárne právo Európskej únie. In *20. rokov Ústavy SR – I. ústavné dni. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Košice 3.-4. októbra 2012*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2012. ISBN: 978-80-8152-000-6, s. 189-190.

²⁵ PL. ÚS 10/2014 bod 73, PL.ÚS 3/09 a Dobrovičová, Jánošíková, I. Ústavné dni s. 186.

²⁶ PL. ÚS 10/2014 bod 73 a PL. ÚS 3/09

²⁷ K tomu pozri aj PL. ÚS 3/09.

Z celkového počtu 664 rozhodnutí ústavného súdu týkajúcich sa sťažností, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie práv vyplývajúcich z Charty, tvorí prevažnú väčšinu skupina identických rozhodnutí vo veciach skutkovo a právne totožných hromadných podaní obchodnej spoločnosti vo veciach nárokov uplatniteľných zo spotrebiteľských zmlúv. Reálne číslo rozhodnutí ústavného súdu týkajúcich sa ustanovení Charty je tak oveľa menšie (75).²⁸

Preskúmané rozhodnutia sme rozdelili do niekoľkých kategórií, a to s prihliadnutím na spôsob, akým sa ústavný súd vysporiadal s aplikovateľnosťou Charty, ako aj na samotné testovanie (ne)porušenia namietaných základných práv v nej zaručených, a to tak z formálneho, ako aj z materiálneho hľadiska.

IV.1 Testovanie porušenia namietaných základných práv podľa ustanovení Charty bez odôvodnenia jej aplikovateľnosti

Keďže uplatniteľnosť základných práv zaručených Chartou je podmienená uplatniteľnosťou práva Únie, bolo/a stále je prvoradou a základnou úlohou ústavného súdu sa náležitým spôsobom vysporiadať s (ne)aplikovateľnosťou ustanovení Charty. V rozhodnutiach ústavného súdu o sťažnostiach sme neidentifikovali ani jedno rozhodnutie, ktoré by s prihliadnutím na zásadu subsidiarity odôvodňovalo s poukazom na čl. 51 ods. 1 Charty jej aplikovateľnosť.

Pomerne početnú skupinu konaní pred ústavným súdom (konkrétne 589 konaní) tvoria tie, ktoré sa týkajú tzv. hromadných podaní obchodnej spoločnosti, v ktorých sa táto domáhala vyslovenia porušenia svojich práv, okrem iných, aj podľa ustanovení Charty v súvislosti s exekučnými konaniami, v ktorých vystupovala v pozícii oprávnenej (konania ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 741/2013, sp. zn. I. ÚS 127/2014, sp.

²⁸ Príspevok sa nezaobrá rozhodnutiami ústavného súdu, v ktorých tento v rámci predbežného prerokovania vecí tieto odmietol z dôvodu nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí, neprípustnosti, podania sťažnosti neoprávnenou osobou, oneskorenosti, či nedostatku právomoci ústavného súdu uplatnením princípu subsidiarity a uprednostnením ochrany práv cestou všeobecného súdnictva, ktoré pre analýzu a následné závery aplikovateľnosti a testovania ustanovení Charty nemajú výpovednú hodnotu. Ide napr. O rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 343/2013, IV. ÚS 229/2014, III. ÚS 315/2011, IV. ÚS 656/2013, II. ÚS 620/2014, II. ÚS 481/2014, III. ÚS 191/2012, II. ÚS 105/2010, III. ÚS 49/2015. Do prieskumu ústavný súd nezahrnul ani tie rozhodnutia ústavného súdu, v rámci ktorých sťažnosťou sťažovatelia síce namietali porušenie základných práv vyplývajúcich z Charty, ústavný súd sa však s namietaným porušením vôbec nevysporiadal, napr. I. ÚS

zn. I. ÚS 533/2013, sp. zn. II. ÚS 296/2014, sp. zn. III. ÚS 215/2014, sp. zn. III. ÚS 378/2014 a ďalšie).Keďže ide o typovo zhodné rozhodnutia poukážeme vzorovo na uznesenie sp. zn. I. ÚS 533/2013 z 11. septembra 2013. V konaní o individuálnej sťažnosti sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia svojho práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces podľa čl. 47 Charty²⁹, ktoré odôvodňovala pochybením v postupe a rozhodovaní všeobecných súdov, ktoré o zastavení exekučných konaní, v ktorých vystupovala na strane oprávnenej rozhodli bez toho, aby jej ako účastníčke konania dali možnosť vyjadriť sa k existencii neprijateľnej podmienky, pričom práve táto bola dôvodom zastavenia uvedených konaní. V súvislosti s namietaným porušením čl. 47 Charty sťažovateľka argumentovala rozhodnutím Súdneho dvora, z ktorého vyplýva, že zásada kontradiktórnosti vo všeobecnosti zaväzuje vnútroštátny súd, ktorý konštatoval v rámci preskúmania ex offo nekalú povahu zmluvnej podmienky, informovať účastníkov konania v spore a vyzvať ich, aby sa k tomu kontradiktórne vyjadrili spôsobom, ktorý na tento účel stanovujú vnútroštátne procesnoprávne predpisy.³⁰ Ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde³¹ s odkazom na s Chartou udržateľnú akceptovateľnosť konania ako celku, keďže podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka mala možnosť oboznámiť sa s dôvodmi zastavenia exekučného konania z uznesenia prvostupňového súdu, proti ktorému aj podala odvolania, v ktorých sa k týmto dôvodom, a teda aj k neprijateľnosti podmienky v spotrebiteľských zmluvách mala možnosť vyjadriť, čím bol v konaní ako celku dodržaný aj princíp kontradiktórnosti súdneho konania, ktorý je obsahom práva zaručeného v čl. 47 Charty, takže k jeho porušeniu dôjsť nemohlo. Aj keď v okolnostiach prejednávaného prípadu bolo viac než zrejmé, že ide o klasický prípad

285/2013, II. ÚS 46/08, I. ÚS 615/2014, II. ÚS 737/2014.

²⁹ Podľa čl. 47 Charty Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok stanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať.

³⁰ Sťažovateľka poukázala v tejto súvislosti na rozsudok Súdneho dvora z 21. februára 2013, Banif Plus Bank Zrt proti Csaba Csipai a Viktória Csipai, C-472/11, ECLI: ECLI:EU:C:2013:88, bod 31.

³¹ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej

núteného vymáhania nárokov plynúcich zo spotrebiteľskej zmluvy, ide teda o oblasť spadajúcu do oblasti upravenej právom Únie, ústavný súd nepovažoval za nevyhnutné sa aplikovateľnosťou Charty zaoberať a bližšie ju vo svojom rozhodnutí rozviesť, ale pristúpil rovno k vyhodnoteniu súladnosti namietaného postupu všeobecného súdu s príslušným ustanovením Charty.

Obdobným spôsobom testoval ústavný súd súladnosť rozhodnutí všeobecných súdov s ustanoveniami Charty bez vyjadrenia sa k jej aplikovateľnosti aj vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 615/2014³² a II. ÚS 739/2014.³³

V konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 615/2014 sťažovateľ (Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, ktoré oznámilo vstup do konania pred všeobecným súdom podľa § 93 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku ako vedľajší účastník na strane žalovaného – spotrebiteľa – vo veci uplatnenia nárokov vyplývajúcich zo spotrebiteľského vzťahu)³⁴ namietal okrem iných porušenie svojho práva podľa čl. 47 Charty napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len “najvyšší súd”), ktorým bolo zamietnuté mimoriadne dovolanie Generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len “generálny prokurátor”) vo veci nepriznania náhrady trov konania sťažovateľovi ako vedľajšiemu účastníkovi v konaní na podporu úspešného žalovaného. V napadnutom rozhodnutí sa najvyšší súd stotožnil s názormi nižších súdov, ktoré náhradu trov sťažovateľovi nepriznalo s poukazom na dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Ústavný súd v prejednávanej veci bez toho, aby preskúmaval v prvom rade aplikovateľnosť Charty dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie citovaného ustanovenia Charty, a to s odkazom na podľa ústavného súdu dostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia

republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

³² Uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 615/2014 z 28. októbra 2014 .

³³ Uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 739/2014 zo 6. novembra 2014.

³⁴ Združenie je právnickou osobou, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu - zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o

najvyššieho súdu (I. ÚS 615/2014) a jeho ústavnú nespochybniteľnosť, a tým aj dodržanie garancií spravodlivého konania v zmysle ustanovení ústavy a dohovoru, teda pridriavajúc sa konceptu totožného obsahu základných práv upravených ústavou, dohovorom a Chartou.³⁵ Obdobne rozhodol ústavný súd aj vo veci I. ÚS 489/2011, v ktorej k testu udržateľnosti napadnutého rozhodnutia všeobecného súdu pristúpil z pohľadu konštantnej judikatúry tohto súdu vzťahujúcej sa na porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.³⁶

Testom aplikovateľnosti ustanovení Charty na prejednávany prípad sa ústavný súd nezaoberal ani vo veci II. ÚS 471/2011, keď sťažnosť aj v časti namietaného porušenia čl. 21 ods. 1 Charty prijal na ďalšie konanie, aby sa v následnom meritórnem rozhodnutí vyhol samotnému testu udržateľnosti postupu krajského súdu v napadnutom konaní z pohľadu existencie záruk obsiahnutých v namietanom ustanovení Charty. Ústavný súd súc inšpirovaný “samo obmedzujúcim” prístupom k výkonu svojej právomoci v konaní o súlade právnych predpisov aj v tejto veci považoval vyslovenie porušenia práv podľa ústavy a dohovoru za dostačujúce pre odmietnutie zaoberať sa z meritórneho hľadiska namietaným porušením ustanovení Charty.³⁷

Obdobne rozhodol ústavný súd aj vo veci II. ÚS 838/2014³⁸, v rámci ktorej smerovali námietky sťažovateľa proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým tento žalobu proti spotrebiteľovi, na podporu ktorého sťažovateľ vystupoval v konaní pred všeobecnými súdmi zamietol, ale náhradu trov konania sťažovateľovi nepriznal. Ani

priestupkoch v znení neskorších predpisov.

³⁵Obdobne rozhodol ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 739/2014 zo 6. novembra 2014, I. ÚS 202/2011 z 9. júna 2011, I. ÚS 211/2011 z 9. júna 2011, III. ÚS 22/2011 z 18. januára 2011, II. ÚS 739/2014 zo 6. novembra 2014, II. ÚS 838/2014 z 26. novembra 2014, III. ÚS 146/2015 zo 14. apríla 2015.

³⁶ Bod 30 uznesenia ústavného súdu I. ÚS 489/2011 zo 7. decembra 2011 „...čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje ochranu viacerých záujmov, predovšetkým práva na prístup k súdu a práva na spravodlivý proces, ktorému ochranu poskytuje aj čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 Charty základných práv EÚ. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 47 Charty základných práv EÚ) by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, predovšetkým ak by všeobecný súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 8/01) vrátane návrhu o námietke zaujatosti, alebo v prípade opravných konaní by všeobecný súd odmietol opravný prostriedok alebo zastavil o ňom konanie bez toho, aby ho meritórne preskúmal a rozhodol o ňom v spojitosti s napadnutým súdnym rozhodnutím...“

³⁷ II. ÚS 471/2011, uznesenie o prijatí za nález z 13. marca 2012.

³⁸Uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 838/2014 z 26. novembra 2014.

v tomto prípade ústavný súd nepreukázal ako dochádza v konkrétnom prípade k vykonávaniu práva EÚ, ale dospel priamo k záveru o udržateľnosti garancií spravodlivého súdneho konania zo strany krajského súdu a sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj vo vzťahu k namietanému porušeniu ustanovenia Charty.

Z analyzovaných sťažností vyplývajúce automatické uplatňovanie konceptu prezumpcie totožného obsahu práv podľa Ústavy, Dohovoru a Charty bez konkrétneho testovania súladnosti s Chartou sa môže dostať aj do konfliktu s judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorej vnútroštátne štandardy ochrany základných práv (teda v ponímaní rozhodovacej činnosti ústavného súdu vnútroštátne ústavné štandardy ochrany základných práv) možno uplatniť v situáciách, v ktorých dochádza k vykonávaniu práva Únie len za predpokladu, že takéto uplatnenie neohrozí úroveň ochrany stanovenú Chartou, ako ju vykladá Súdny dvor, ani prednosť, jednotnosť a účinnosť práva Únie.³⁹

IV. 2 Chýbajúce odôvodnenie aplikovateľnosti a (ne)porušenia základných práv garantovaných Chartou

V konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 66/2013, predmetom ktorého bolo preskúmanie postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu v konaní o dovolaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci určenia vlastníckeho práva, tento uznesením z 30. januára 2013 odmietol sťažnosť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti aj vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 47 Charty bez toho, aby sa vôbec zaoberal otázkou aplikovateľnosti tohto ustanovenia na prejednávany prípad, ako aj testovaním udržateľnosti postupu a rozhodnutia všeobecného súdu z pohľadu namietaného porušenia ustanovenia Charty. K záveru o neporušení citovaného ustanovenia Charty totiž dospel len na základe všeobecného konštatovania, podľa

³⁹Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 26. februára 2013, Åklagaren v Hans Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 29.

ktorého „... sú závery najvyššieho súdu dostatočné, veľmi podrobné a presvedčivé. V žiadnom prípade sa nejavia ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené.“⁴⁰ Je preto namieste zapochybovať, či samotné rozhodnutie ústavného súdu je v tomto smere ústavne udržateľné, a teda, či samé nehraničí s (ne)odôvodnosťou a arbitrárnosťou.

V konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 126/2013⁴¹ sťažovateľ namietal porušenie čl. 7 Charty⁴², ku ktorému malo dôjsť rozsudkom najvyššieho súdu v odvolacom konaní o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia vydaného v správnom konaní vo veci zrušenia povolenia na trvalý pobyt udeleného sťažovateľovi ako príslušníkovi tretieho štátu na území Slovenskej republiky podľa zákona o pobyte cudzincov. Sťažovateľ odôvodňoval nezákonnosť rozhodnutí správnych orgánov o zrušení povolenia na trvalý pobyt tým, že správne orgány pri rozhodovaní vo veci sťažovateľa neprihliadali na záujem maloletého dieťaťa pochádzajúceho z rozvádzaného manželstva sťažovateľa, ako ani na jeho ďalšie sociálne väzby.⁴³ Bez toho, aby sa ústavný súd osobitne zaoberal aplikovateľnosťou citovaného ustanovenia Charty na prejednávaný prípad v rámci predbežného prerokovania, sťažnosť bola uznesením zo 14. februára 2013 prijatá na ďalšie konanie ako celok. V rozhodnutí vo veci samej ústavný súd nezistil arbitrárnosť, či neodôvodnenosť rozhodnutia najvyššieho súdu, teda nedospel k záveru o porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, a ani k záveru o porušení práv podľa v čl. 8 Dohovoru, ako aj čl. 7 Charty, keďže podľa názoru ústavného súdu bolo porušenie práv na rešpektovanie súkromného a rodinného života vo svojej podstate odvodené od namietaného porušenia práv zaručených v čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj napriek tomu, že ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie, čím v zásade uznal uplatnenie pôsobnosti práva Únie, z jeho rozhodnutia o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, nie sú zrejmé dôvody, ktoré ho k tomuto viedli. Rovnako neodôvodnené je

⁴⁰ Citované z uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 66/2013 z 30. januára 2013.

⁴¹ Uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 126/2013 z 9. októbra 2013.

⁴² Podľa čl. 7 Charty Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a komunikácie.

⁴³ Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

meritórne rozhodnutie ústavného súdu, v ktorom je záver o neporušení čl. 7 Charty zakotvujúceho základné právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podmienený jednoducho udržateľnosťou rozhodnutia z pohľadu záruk na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

V konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 10/2015⁴⁴ sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 49 ods. 3 Charty postupom odvolacieho súdu v konaní vo veci návrhu na povolenie obnovy konania a rozhodnutím vydaným v tomto konaní. Nosnou námietkou sťažovateľa bolo použitie asperačnej zásady pri ukladaní trestu podľa zrušenej vety za bodkočiarkou v ustanovení § 41 ods. 2 Trestného zákona, ktorou sa všeobecnému súdu pri ukladaní trestu prikazovalo tento uložiť nad jednu polovicu trestnej sadzby odňatia slobody určenej podľa príslušného ustanovenia Trestného zákona.⁴⁵ Ani v tomto rozhodnutí ústavný súd nevenoval pozornosť preukazovaniu aplikovateľnosti Charty na prejednávaný prípad, pričom však dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 49 ods. 3 Charty a to s „odôvodnením“, že *„medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom ... charty neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.“*⁴⁶

IV.3. Záver o neaplikovateľnosti Charty na prejednávaný prípad a formálny výrok rozhodnutí Ústavného súdu

Pomerne početnú skupinu konaní tvoria tie, v ktorých ústavný súd dospel po materiálnej stránke k záveru o neaplikovateľnosti Charty na prejednávaný prípad.

⁴⁴ Uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 10/2015 z 15. januára 2015.

⁴⁵ V konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 106/2011 navrhovateľ namietal nesúlad § 41 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, podľa ktorého „ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu; súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Nálezom PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 ústavný súd vyslovil, že v § 41 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov slová v texte za bodkočiarkou „súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ nie sú v súlade s čl. 1 Ústavy.

⁴⁶ *Supra note* 38.

Z množstvo týchto konaní možno vyselektovať po formálnej stránke dve skupiny rozhodnutí, jednak tie, v ktorých sa záver o neaplikovateľnosti Charty pretavil do výroku o odmietnutí sťažnosti pre zjavnú neopodstatnenosť a tie, v ktorých bol tento záver dôvodom pre odmietnutie sťažnosti pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

V konaní vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 344/2013⁴⁷ sťažovateľ namietal porušenie čl. 23 Charty (právo rovnosti mužov so ženami)⁴⁸ rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci návrhu otca na úpravu striedavej starostlivosti k maloletému dieťaťu, ako aj vo veci úpravy styku sťažovateľa s maloletému dieťaťu. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 23 Charty ústavný súd dospel k záveru o neaplikovateľnosti citovaného práva na vec sťažovateľa, keďže s odkazom na čl. 51 ods. 1 Charty, ako aj judikatúru Súdneho dvora⁴⁹ nešlo o konanie, v rámci ktorého sa uplatňuje pôsobnosť Európskej únie.⁵⁰ Záver o neaplikovateľnosti čl. 23 Charty na prejednávany prípad bol podľa názoru ústavného súdu dôvodom pre odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.⁵¹

Obdobne postupoval ústavný súd aj v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 443/2013, v rámci ktorého sťažovateľ namietal porušenie základných práv na spravodlivý proces a na obhajobu podľa čl. 47 a 48 Charty uznesením najvyššieho súdu v konaní o dovolaní proti odsudzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu vo veci spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi. Ústavný

⁴⁷ Uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 344/2013 z 18. júla 2013.

⁴⁸ Podľa čl. 23 charty rovnosť medzi ženami a mužmi musí byť zabezpečená vo všetkých oblastiach vrátane zamestnania práce a odmeňovania.

⁴⁹ Ústavný súd odkázal na rozsudok Súdneho dvora z 13. júna 1989 vo veci 5/88 Wachauf, Zb. 1989, s. 2609, a rozsudok Súdneho dvora z 18. decembra 1997 vo veci C-309/96 Annibaldi, Zb. 1997, s. I-7493.

⁵⁰ Zo znenia čl. 51 ods. 1 charty, ako aj judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (napr. rozsudok z 13. júna 1989 vo veci 5/88 Wachauf, Zb. 1989, s. 2609, alebo rozsudok z 18. decembra 1997 vo veci C-309/96 Annibaldi, Zb. 1997, s. I-7493) totiž jednoznačne vyplýva, že povinnosť členských štátov rešpektovať práva vymedzené v práve Európskej únie je pre členské štáty záväzná výlučne vtedy, ak ide o konanie v rámci pôsobnosti Európskej únie (m. m. IV. ÚS 154/2012). Keďže v danom prípade nešlo o takéto konanie, je vylúčené, aby ústavný súd posudzoval prípadný zásah napadnutého rozsudku do práva zaručeného čl. 23 charty.

⁵¹ Obdobne rozhodol ústavný súd aj v uzneseniach sp. zn. IV. ÚS 798/2013 z 18. decembra 2013, sp. zn. IV. ÚS 124/2014 zo 7. marca 2014, sp. zn. IV. ÚS 154/2012 z 22. marca 2012, IV. ÚS 160/2012 z 22. marca 2012.

súd sa ako sám vo svojom rozhodnutí naznačil zaoberal v posudzovanej veci aplikovateľnosťou Charty, pričom s prihliadnutím na relevantné ustanovenia Charty (čl. 51 ods. 1 v spojení s čl. 52 ods. 7 Charty)⁵² berúc do úvahy vysvetlivky k Charte a s odkazom na judikatúru Súdneho dvora dospel k záveru, že aplikácia Charty je vylúčená, keďže „... v sťažovateľovej trestnej veci došlo k aplikácii a interpretácii základných právnych noriem trestného práva, a teda najvyšší súd o dovolaní sťažovateľa rozhodol na základe vnútroštátneho práva, ktoré nepatrí do pôsobnosti práva únie, ...“. Aj v tomto prípade bola sťažnosť odmietnutá z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.⁵³ Nesprávnou je všeobecná premisa, z ktorej vychádza ústavný súd o tom, že samotná aplikácia vnútroštátneho práva je postačujúca pre záver o tom, že v danom prípade nedochádza k uplatneniu práva Únie. Uvedená premisa nezohľadňuje prinajmenšom proces transpozície smernice ako prameňa sekundárneho práva EÚ, ktorý je zameraný na dosiahnutie rovnakých právnych účinkov právnych predpisov a ktorý sa uskutočňuje tradične formou prijatia vnútroštátneho práva vo forme zákona a rovnako tak ani postavenie nariadenia ako všeobecne záväzného právneho aktu, ktorý je priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch EÚ, čím je zároveň súčasťou právneho poriadku príslušného členského štátu EÚ a jeho účinok je tak horizontálny, ako aj vertikálny.⁵⁴

Druhú podskupinu rozhodnutí ústavného súdu, v ktorých tento dospel k záveru o neaplikovateľnosti ustanovení Charty na prejednávaný prípad tvoria tie, v ktorých ústavný súd sťažnosti odmietol z dôvodu nedostatku právomoci.

V konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 398/2013 sťažovateľ namietal porušenie

⁵² Podľa čl. 51 ods. 1 charty ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo únie. Podľa čl. 52 ods. 7 charty súdy únie a členských štátov náležite prihliadajú na vysvetlivky vypracované s cieľom poskytnúť usmernenia pri výklade tejto charty.

⁵³ Používajúc nesprávnu premisu, na základe ktorej je použitie vnútroštátnej normy dostačujúce pre záver o tom, že nejde o žiadnu zo situácií, na základe ktorej sa uplatňuje právo Únie ústavný súd použil aj vo veciach sp. zn. III. ÚS 141/2011 a III. ÚS 322/2010.

⁵⁴ Mazák, J.-Jánošíková, M. *Základy práva Európskej únie, Ústavný systém a súdna ochrana*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 287. ISBN 978-80-8078-289-4.

čl. 47 a 49 ods. 3 Charty uznesením najvyššieho súdu v konaní o dovolaní proti odsudzujúcemu rozsudku krajského súdu vo veci spáchania zločinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona, v rámci ktorého bol sťažovateľovi uložený trest odňatia slobody s použitím asperačnej zásady.⁵⁵ Po testovaní aplikovateľnosti namietaných ustanovení Charty na prejednávajúcu vec ústavný súd s poukazom na vysvetlivky k Charte a judikatúru Súdneho dvora dospel k záveru, že ide o práva, ktoré nie sú na vec sťažovateľa aplikovateľné, a to s poukazom na čl. 51 Charty a dodržanie zásady subsidiarity, takže sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 47 a čl. 49 ods. 3 Charty odmietol z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Aj keď názorová nejednotnosť rozhodovacej činnosti senátov ústavného súdu, ktorá nachádza svoje vyjadrenie vo formálnom výroku odmietnutia sťažností v prípadoch, v ktorých ústavný súd testovaním aplikovateľnosti Charty zistil, že táto sa na prejednávajúci prípad nevzťahuje, keďže neexistuje okolnosť, ktorá by odôvodňovala domnievať sa, že predmet sporu vo veci samej má súvislosť s právom Únie, nemá podľa nášho názoru významnejšiu relevanciu, prikláňame sa k názoru, podľa ktorého nie je v takýchto prípadoch daná právomoc Ústavného súdu vo veci konať.⁵⁶

IV. 4 Neaplikovateľnosť ustanovení Charty po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie

Aj napriek skutočnosti, že aplikovateľnosť Charty na prejednávajúci prípad predstavuje jednu z podmienok pre uplatnenie právomoci ústavného súdu konať a preto by test aplikovateľnosti mal byť vykonávaný v rámci predbežného prerokovania sťažnosti, ústavný súd vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 480/2014 testoval aplikovateľnosť Charty na prejednávajúci prípad až po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Predmetom posúdenia bola situácia, v ktorej sťažovateľ ako cudzinec nemohol procesne pred nezávislým súdom oponovať tvrdeniu Slovenskej informačnej

⁵⁵Uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 398/2013 z 26. júna 2013.

⁵⁶ K tomu pozri Mazák, J. Acta Iuridica

služby a policajného útvaru, že jeho trvalý pobyt je nebezpečný pre Slovenskú republiku, pričom táto situácia pre sťažovateľa znamenala podľa jeho názoru porušenie jeho základných procesných práv vrátane základného práva podľa čl. 47 Charty. Dôvodom zamietnutia žiadosti o trvalý pobyt zo strany príslušných orgánov bola skutočnosť, že z vyjadrenia Slovenskej informačnej služby vyplýva, že neudelenie trvalého pobytu je v bezpečnostnom záujme Slovenska,⁵⁷ sťažovateľovi však v konaní pred správnymi orgánmi vyjadrenie Slovenskej informačnej služby sprístupnené nebolo a nebol ani informovaný o podstate dôvodov, na základe ktorých je neudelenie trvalého pobytu v bezpečnostnom záujme Slovenska. V súvislosti s aplikovateľnosťou čl. 47 Charty ústavný súd vyhodnocoval, či v prejednávanom prípade ide o výkon práv Únie podľa čl. 51 charty, pričom dospel k záveru, že keďže Smernica 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov sa na prejednávanú vec nevzťahuje, rovnako ako ani Smernica o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom (2003/109/ES) a ani Smernica o práve na zlúčenie rodiny 2003/86/ES, keďže táto sa vzťahuje len na rodinných príslušníkov občanov tretích krajín, nie na rodinných príslušníkov občanov EÚ, tomu tak nie je. Záver jeho odôvodnenia k uplatneniu pôsobnosti Charty, podľa ktorého „tzv. „návrátová“ smernica 2008/115/ES odklon od procesných štandardov výslovne umožňuje“ však evokuje možnú súvislosť prejednávaného prípadu práve s právom Únie.

.

IV.5 Neaplikovateľnosť ustanovení Charty na prejednávaný prípad – nepochopenie funkcií Charty

V niekoľkých skorších rozhodnutiach ústavného súdu sa objavuje názor o neaplikovateľnosti ustanovení Charty na prejednávaný prípad, ktorý je výrazom nepochopenia jednej z funkcií Charty, ktorú plní, a síce byť základom pre preskúmanie

⁵⁷ Toto vyjadrenie podlieha v zmysle zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o utajovaných skutočnostiach“) utajeniu so stupňom „Vyhradené“.

súladnosti právnych aktov a rozhodnutí a opatrení vnútroštátnych orgánov v rozsahu v akom sa v konkrétnom prejednávacom prípade uplatňuje právo Únie.⁵⁸ V konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. III. ÚS 4/2011 tento ustanovenie čl. 49 ods. 3 Charty, podľa ktorého prísnosť trestu nesmie byť neprimeraná trestnému činu považoval za záväzok zmluvnej strany zaistiť, aby princíp v ňom obsiahnutý bol súčasťou vnútroštátnej úpravy, pričom tento princíp našiel svoje uplatnenie v Trestnom zákone. Obdobne nesprávne postupoval pri testovaní aplikovateľnosti ustanovení Charty ústavný súd aj vo veci III. ÚS 62/2011, v ktorej k záveru o nemožnosti vysloviť porušenie základného práva podľa čl. 47 Charty dospel jednoduchým konštatovaním, že prezident, ktorého opatrenie sťažovateľ namietal ako nesúladne s Chartou nie je orgánom EÚ, ale orgánom výkonnej moci Slovenskej republiky. Aplikovateľnosť Charty je však v súlade s čl. 51 ods. 1 Charty daná *ratione materiae* tým, že sa uplatňuje právo Únie, nie *ratione personae* tým, že vo veci koná orgán Únie.⁵⁹

Preskúmané rozhodnutia ústavného súdu naznačujú, že pochopenie funkcie Charty, podľa ktorej táto predstavuje referenčný rámec pre testovanie súladnosti napadnutých rozhodnutí, opatrení, či iných zásahov orgánov verejnej moci je pre ústavný súd aj naďalej výzvou.⁶⁰ Pri výkone svojej právomoci podľa čl. 127 Ústavy by sa ústavný súd nemal vyhýbať ani spolupráci so Súdnym dvorom a uplatneniu inštitútu tzv. prejudiciálnej otázky ako významného nástroja zaistenia jednotnej interpretácie a aplikácie práva Únie, za predpokladu, že sa dostane do situácie, v rámci ktorej bude mať pochybnosti o obsahu a rozsahu jednotlivých ustanovení Charty, a to aj s prihliadnutím na ním samotným už vyslovený názor, že sa do takejto situácie môže pri výkone svojich právomocí dostať.⁶¹

⁵⁸ K tomu pozri aj Mazák, J. *Acta Iuridica* s. 10 a s. 16, 17 a 18.

⁵⁹ K týmto rozhodnutiam možno priradiť aj rozhodnutie vo veci sp. zn. III. ÚS 469/2012, v ktorom chýba akékoľvek odôvodnenie neaplikovateľnosti ustanovení Charty.

⁶⁰ Mazák, *Acta Iuridica*, s. 12.

⁶¹ Uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 206/08 z 3. júla 2008 a nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/09 z 26. januára 2011. K tomu pozri bližšie aj Jánošíková, M. *Desať rokov práva Európskej únie v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky*. In *10 ROKOV V EÚ: VZŤAHY, OTÁZKY, PROBLÉMY. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 29. – 30. mája 2014 na pôde Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach* [online] Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2014, [cit. 2015-

V. Charta základných práv EÚ v iných typoch konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

Aj napriek tomu, že navrhovatelia sa na ustanovenia Charty v ďalších typoch konania pred Ústavným súdom výslovne neodvolávali, poukážeme na historicky prvé konanie o návrhu na rozhodnutie podľa čl. 95 ods. 2 a čl. 125b ods. 1 Ústavy o súlade predmetu referenda, ktoré sa má vyhlásiť na základe petície občanov s čl. 93 ods. 3 Ústavy v spojení s ďalšími v návrhu označenými ustanoveniami Ústavy a s čl. 93 ods. 2 Ústavy, v ktorom navrhovateľ (prezident Slovenskej republiky)⁶² odôvodnil svoje pochybnosti o tom, že otázky ktoré majú byť predmetom referenda môžu byť spojené s niektorými základnými právami, a tým aj v rozpore s Ústavou poukazujúc aj na príslušné rozhodnutia ESĽP, Súdneho dvora a príslušné ustanovenia Charty. Aj napriek ústavným súdom potvrdenej nevyhnutnosti neodlišovať z pohľadu aplikácie čl. 93 ods. 3 Ústavy základné práva a slobody katalogizované Ústavou od základných práv a slobôd garantovaných medzinárodnými zmluvami o ľudských právach, ku ktorým nepochybne možno zaradiť aj podľa samotného Ústavného súdu Chartu, sa tento v odôvodnení ustanoveniam Charty, či judikatúre Súdneho dvora EÚ nevenoval vôbec.

04-12]. Dostupný na internete [http://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_41.pdf]. ISBN 978-80-8152-208-6, s. 60.

⁶² PL. ÚS 24/2014